

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 3.2.2012 г.
COM(2012) 33 final

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО
СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**Междинна оценка на многогодишната програма на Съюза за защита на децата
при използване на интернет и други комуникационни технологии**

СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Междинна оценка на многогодишната програма на Съюза за защита на децата при използване на интернет и други комуникационни технологии

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото съобщение се отнася до междинната оценка на Програмата за по-безопасен интернет за периода 2009—2013 г., наричана в настоящото съобщение „Програмата“. *Technopolis Group* бяха натоварени със задачата да извършат оценката. Основна цел е оценката на програмата по отношение на нейната целесъобразност, ефективност и ефикасност, наред с всеобхватното ѝ отражение и устойчивост, на основата на данни от въпросници, консултации със заинтересовани страни и годишни доклади.

Главните цели на програмата са:

- Увеличаване на обществената осведоменост,
- Предоставяне на мрежа от контактни точки на разположение на гражданите за докладване на незаконно и вредно съдържание и поведение и особено за материали за малтретирането на деца, сприяеляването с цел сексуална злоупотреба и кибертормоза,
- Насърчаване на инициативи за саморегулиране в тази област и включване на децата в създаването на по-безопасна онлайн среда,
- Създаване на база от знания за новите тенденции в използваните онлайн технологии и техните последствия върху живота на децата.

В сравнение с предходни програми обхватът на настоящата програма бе разширен така, че да включва новите онлайн технологии, опасните контакти и поведение (като сприяеляването с цел сексуална злоупотреба и кибертормоза) и цели натрупването на база от знания в тази област.

Основният механизъм за изпълнение на програмата е съфинансирането на проекти, подбрани въз основа на публични покани за представяне на предложения. Това доведе до разнообразни проекти, финансирани по различните направления на действие, допълвани при необходимост от нефинансирани дейности. Тези проекти целят създаването на по-безопасна онлайн среда за младите хора, а нефинансираните инициативи включват подпомагането на Деня за по-безопасен интернет, организирането на Форум за по-безопасен интернет, насърчаването и подкрепата на секторното саморегулиране и сътрудничеството на международно равнище с други заинтересовани организации.

Част от дейността на програмата е да съфинансира центровете за по-безопасен интернет, които са в основата на работата за **повишаване на осведомеността**¹. Центрове има във всички държави-членки на ЕС и в Исландия, Норвегия и Русия. Всички те, с изключение на този в Португалия, обслужват линии за помощ, на които родители и деца могат да получат съвет по въпроси, свързани с използването на онлайн технологиите от деца. Центровете и линиите за помощ са част от мрежата INSAFE². В повечето страни центровете за по-безопасен интернет имат и горещи линии; основната им задача е да получават информация от обществеността за **незаконно съдържание онлайн**. При докладвано незаконно съдържание горещата линия отнася това до компетентните правоприлагащи агенции в страната и/или до доставчика на интернет услуги и иска премахването на съдържанието, или на член на мрежата на Международната асоциация на горещите линии за интернет (INHOPE), ако съдържанието се намира на сървър в друга страна. Горещите линии се координират от Асоциацията на INHOPE³. **Подобряването на знанията** на младите хора при боравенето им с технологиите е основна цел на програмата. Програмата подкрепя редица изследователски проекти, обхващащи широка гама от теми и дисциплини. Освен че подчертава значението на изследванията в областта на по-безопасния интернет, натрупването на знания чрез множество проекти попълва базата от знания за всички дейности по програмата. Текущите проекти за задълбочаване на знанията включват:

- Проектът **EU Kids Online II** (подбран по предходната програма) има за цел обогатяването на знанията относно опита и практиките на деца и родители по отношение на риска и безопасността при използването на интернет и новите технологии в Европа. Проектът за първи път изследва нагласите и действията по отношение на безопасността онлайн както при децата, така и при родителите в повечето държави на ЕС. Той е продължение на EU Kids Online I, но увеличава броя на участващите държави от 21 на 25.
- Европейският проект във връзка със склоняването в интернет на деца към сексуални действия (**Online Grooming Project — POG**) (подбран по предходната програма), има за цел да проучи подхода и избора на жертвите от страна на лицата, осъдени за подобни действия. POG е първият европейски изследователски проект, който проучва характеристиките и поведението на престъпниците, използвали интернет за откриване на децата, станали техни жертви. Проектът е резултат от сътрудничеството на 6 партньори от 4 страни: Обединеното кралство, Италия, Белгия и Норвегия. Работата включва широкообхватно проучване за преглед на случаите на склоняване в интернет на деца към сексуални действия. Проектът ще представи доклади от изследванията и писмени материали по политиката от страните партньори в проекта. Освен това проектът включва интервюта с основни заинтересовани страни относно реагирането и предотвратяването на онлайн сприяеляването с цел сексуална злоупотреба.
- **Рисковото поведение онлайн — за повече сигурност чрез изследвания и обучение (ROBERT)** цели да направи общуването онлайн безопасно за децата и подрастващите чрез натрупаната до момента информация за малтретирането онлайн

¹ Центрове за по-безопасен интернет:
http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/centres/index_en.htm

² Европейска мрежа от информационни центрове
<http://www.saferinternet.org/web/guest/home.jsessionid=CFCEC3A1AE9934CF71917E6C207ABB2C>

³ Международна асоциация на горещите линии за интернет INHOPE
<http://www.inhope.org/gns/home.aspx>

и факторите, които обуславят уязвимостта на младите хора или осигуряват защита⁴. Обект на изследване са и стратегиите на извършителите при сприятеляването им с деца онлайн с цел сексуална злоупотреба едновременно с анализ на бъдещото развитие на този проблем в интернет. На децата и младежите ще се предоставят възможности да се предпазват по-добре в интернет. Децата, за които се смята, че са изложени на по-голям риск, ще се ползват от допълнителни възможности за самозащита.

В рамките на дейностите за борба срещу незаконното съдържание програмата съфинансира инициативи в **подкрепа на правоприлагащите органи** в борбата им с материали, отнасящи се до сексуалното малтретиране на деца.

- **Проектът FIVES (Forensic Image and Video Examination Support)** — софтуер за криминалистичен анализ на снимки и видеоматериал — бе избран по предходната програма и продължи от 1.2.2009 г. до 31.1.2011 г. Целта на проекта бе да се разработят нови електронни инструменти, адаптирани към разследването на снимки и видеоматериали на сексуално малтретиране на деца, за да се подобрят възможностите, с които разполага полицията да обработва голям обем иззето оборудване.
- **Международната база данни от изображения на сексуално малтретиране на деца (ICSEDB) към Интерпол** е проект за увеличаване на броя на идентифицираните и спасени от малтретиране деца. Основният инструмент е усъвършенстван софтуер за сравнение на изображения, който може да свързва жертви и местоположения. Той позволява също на упълномощени потребители от страните членки на Интерпол пряк достъп до базата от данни в реално време. Целта е в крайна сметка да се предостави достъп до тази система на още 30 страни.

За да се гарантира **участието на гражданското общество**, центровете за по-безопасен интернет създадоха национални младежки групи, с които се консултират редовно. През октомври 2010 г. европейската младежка група към мрежата на националните осведомителни центрове за безопасен интернет INSAFE събра за втори път младежи от 30 европейски държави. Дискусиите им върху мненията и предложенията за безопасността онлайн станаха част от по-широк дебат в рамките на Форума за по-безопасен интернет през 2010 г. Друг начин да бъде привлечено гражданското общество е чрез мрежата на Европейското обединение на НПО за онлайн сигурност на децата II (European NGO Alliance for Child Safety Online II — eNACSO). Тя ще се финансира до 31.8.2012 г. и се състои от европейски организации за правата на децата, занимаващи се с безопасността на децата в онлайн пространството. Своите съвместни стратегии и препоръки за промени мрежата предлага на национални, европейски и международни политически отговорни органи, както и на други заинтересовани страни.

Програмата има за цел също така да улесни **използването на филтриращи програми, поставянето на означения за съдържание и услугите**. Едно сравнително проучване (SIP-Bench) от 2010 г. до 2012 г. предоставя класация в помощ на родителите в Европа при избора им на инструмент за родителски контрол, който да отговаря на техните нужди. Първите резултати бяха представени през декември 2010 г. Първото проучване

⁴

Рисковото поведение онлайн — за повече сигурност чрез изследвания и обучение
<http://www.childcentre.info/robert/about-the-project/>

SIP-Bench (2006—2008 г.) показва, че през този тригодишен период инструментите като цяло са станали по-усъвършенствани и се инсталират по-лесно.

интернет и мобилните технологии се развиват бързо и **секторното саморегулиране** играе важна роля за бързата реакция на нововъзникващите практики и рискове за децата. Програмата подкрепя две инициативи за саморегулиране, подети от сектора на европейско равнище. Европейското рамково споразумение за по-безопасно използване на мобилните комуникации от деца и юноши бе подписано от водещи мобилни оператори и доставчици на съдържание през 2007 г. През 2009 г. основните социални мрежи с дейност в Европа подписаха Принципите за по-безопасни мрежи за социални контакти в ЕС.

Програмата подкрепя **кампании и прояви** като Деня за по-безопасен интернет и Форума за по-безопасен интернет.

2. ЦЕЛИ НА ОЦЕНКАТА

Оценката обхваща първата част от Програмата за по-безопасен интернет (2009—2013 г.) и основният акцент е да се проследи развитието на програмата, но оценката ще бъде включена и в препоръките за всяка последваща инициатива.

Оценката на програмата на този етап, като междинна оценка, предоставя анализ на адекватността на концепцията, ефикасността и ефективността на програмата. Освен това се разкрива и нейната устойчивост и въздействие със специално ударение върху нейната последователност. **Адекватността** на програмата бе оценена по следните критерии:

- Има ли промяна в проблемите, с които се занимава програмата за по-безопасен интернет?
- Има ли промяна в обстоятелствата, технологиите, социалните или икономическите фактори от началото на програмата?
- Все още ли основните дейности и целевите области са най-уместните и адекватни за постигането на основната цел на програмата? Настоящите цели запазват ли смисъла си за в бъдеще?
- До каква степен целите са съобразени с потребителите на интернет, родителите, учителите, децата и сектора? Отбелязани ли са допълнителни предимства от програмата за целевите групи?

Ефикасността на програмата бе оценена по следните критерии:

- Задоволително ли е изпълнението на програмата? Процедурите достатъчно прости ли са?
- Дейностите по програмата били ли са осъществявани ефективно и рентабилно?
- Адекватни ли са били нивата на финансиране и на останалите ресурси на разположение?

Ефективността на програмата бе оценена по следните критерии:

- Как резултатите от програмата са допринесли за по-добрата защита на децата в интернет и в електронната среда като цяло?
- До какви положителни промени доведе програмата? Стимулира ли тя участниците да предприемат дейности, които не биха били осъществени без програмата?
- Има ли други дейности, с които биха могли да се постигнат по-ефективни резултати? Какви са основните препятствия и възможности за повече ефективност на програмата?

Въздействието и устойчивостта на програмата бяха оценени по следните критерии:

- Възможни ли са изводи от настоящата оценка, които могат да бъдат използвани в разработването и изпълнението на последващи програми?
- До каква степен програмата бе допълнение към други програми и инициативи на ЕС, за избягване на припокриването и за максимално въздействие?
- Показаха ли дейностите потенциал за трайно въздействие?
- До каква степен положителните промени, следствие от програмата, не се дължат на намесата на ЕС?

Методология на оценката

Работата по оценката бе разделена на три застъпващи се фази; Начална фаза, фаза на събиране/анализ и фаза на междинна оценка/окончателен доклад. Основният метод за събиране на данни бяха две онлайн проучвания: едно проучване сред участниците в проекта и едно сред по-широк кръг заинтересовани страни. Въпросите в тези проучвания отразяваха основните критерии за оценката. Проучванията бяха допълнени с консултации върху по-широк кръг от въпроси с 25 заинтересовани страни, представляващи участниците в проекта, сектора, изготвящите политики, неправителствените организации и други генерални дирекции и НПО.

3. КОНСТАТАЦИИ ОТ ОЦЕНКАТА

Резултатите от оценката са положителни. Те показват, че **програмата се е адаптирала към технологичните и социологичните фактори**, засягащи по-безопасното използване на интернет от малолетни. Тя дава отговор на изменящото се търсене и контекст, както е видно от настоящия акцент върху социалните медии и кибертормоза. Същевременно, за да се гарантира включването на нова проблематика, програмата трябва да продължи да проучва нови въпроси и да има дългосрочна стратегическа визия.

Резултатите от оценката показват също, че **програмата влияе** на други национални и международни дейности: литература, изследвания и резултати от програмата се ползват широко и биват цитирани. Освен това препоръките от оценките на последната програма бяха до голяма степен включени в програмата.

Управлението на програмата беше ефективно. Налице е добра взаимовръзка на ниво политики между сходните програми на ЕС. Според оценката програмата е също така ефективна. Оценката обръща внимание на резултатите от нея — наличието на горещи линии, линии за помощ и центрове за повишаване на осведомеността в повечето държави-членки. В оценката се съдържа и заключение, че **настоящото удареие и структура на програмата са подходящи** и не изискват значително изменение през следващия период. Подкрепата и финансирането по програмата са от съществено значение за реализирането на проектите, особено предвид настоящите икономически затруднения.

Цялостната картина е много положителна, макар да има възможност за подобрения в някои области съгласно констатациите на оценката. Според някои заинтересовани страни са необходими допълнителни усилия, за да се гарантира прякото участие на деца. Проектите имат нужда от по-дълги периоди на финансиране за повече последователност и време за анализ. Налице е необходимост програмата да е в крак с технологичния напредък — чрез проучване на пазара, проекти за задълбочаване на знанията и обмен на знания като цяло. Програмата трябва да бъде също така в състояние да следи развитието на законодателството в отделните страни. Рискът от съкращения в националните бюджети и последваща промяна в приоритетите означава, че е необходимо да се гарантира, че националните и регионални приоритети са съгласувани с европейските приоритети, за да се постигне максимален ефект в бъдеще.

4. ПРЕПОРЪКИ ОТ ОЦЕНКАТА

Междинната оценка откри редица препоръки, насочени към засилване на въздействието на бъдещите инициативи.

Съгласно препоръките относно **адекватността**, програмата за по-безопасен интернет следва да продължи усилията си да открива и финансира най-подходящите дейности за защитата на непълнолетните в интернет. Програмата не трябва да разширява обхвата си, но трябва да запази настоящите си цели. Препоръчва се поддържане на дългосрочна стратегическа визия относно програмата и проблемите, които тя разглежда. Базата от знания може да се подобри чрез създаване на връзки с ключови участници в сектора, международни организации, доставчици на съдържание и производители на технологии. Много от съществуващите връзки със заинтересовани страни могат да се оползотворяват по-добре. Следва да се проучат възможностите за повече детско участие в програмата, включително на методи, дейности, области и др.

Ефективността на програмата може да се подобри посредством по-дълги периоди на финансиране за проектите и по-малко ограничения за вътрешното разпределение на средствата. Освен това е необходимо да се обърне допълнително внимание на изпълнението на програмата съвместно с други проекти на Комисията. Мрежите от горещи линии, линии за помощ и центрове за повишаване на осведомеността трябва допълнително да се координират чрез съвместни мероприятия и работни групи. Сътрудничеството на INHOPE и INSAFE следва да получи допълнителен стимул. INTERPOL е положително настроен към по-нататъшното сътрудничество по проектите на Програмата за по-безопасен интернет.

Относно **ефективността** е препоръчително да се повиши осведомеността за работата на програмата за по-безопасен интернет в отговор на потенциалното намаляване на

националната/регионалната политическа подкрепа. Програмата следва също така да потърси начини да стимулира сектора да поеме по-последователни ангажменти и да разшири дебата по правните въпроси около защитата на непълнолетните. По отношение на международното сътрудничество препоръката е страните кандидатки и Русия/Югоизточна Европа да участват в попълването на базата от доказателства и да им се предоставя знание/най-добри практики от опитните участници. Програмата следва да гарантира, че базата от знания се усъвършенства с резултати от научни изследвания и се организира и попълва съгласно нарастващия обем вече налична информация. В годишните доклади по проектите е нужно да се обърне повече внимание на резултатите и въздействията. Програмата следва също да гарантира, че добитите знания достигат до училищата и стават част от учебните програми.

В доклада за оценката се предлагат някои инициативи за повече **резултатност и устойчивост** на програмата. На първо място се препоръчва да се обмисли създаването на два вида форуми — един за обсъждане на технически въпроси във връзка с програмата и нейните цели и друг за обсъждане на целесъобразни законодателни въпроси, възникващи в отделните държави. Второ — предлага се разработването на допълнителни показатели за измерване на въздействието от дейности за повишаване на осведомеността. Програмата следва също така да осигури повече възможности за обмен на знания и обсъждане на общи проблеми между проектите, финансирани по различни програми на Комисията.

5. КОМЕНТАРИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА КОМИСИЯТА

Междинната оценка потвърди, че дейностите и инициативите на Програмата за по-безопасен интернет са дали положителни резултати съгласно показателите на оценката. Особено успешно е адаптирането на програмата към бързите промени в тази област, следствие както от технологични, така и социологични фактори.

Комисията отчита изцяло направените констатации и ще се съобрази с препоръките при текущите и бъдещите дейности и стратегии по Програмата.

Комисията приканва Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите да:

- (1) Вземат под внимание, че програмата се изпълнява успешно до междинната проверка;
- (2) Съдействат на Комисията в усилията ѝ за повишаване на популярността, стимулиране на постоянния диалог и подкрепа за изграждането на връзки между участниците и заинтересованите страни в областта на по-безопасния интернет.